

Warszawa, 24 lipca 2017 r.

Komunikat FOR 13/2017:

Prezydenckie weta likwidują największe zagrożenia dla niezależności sądów, ale nie usuwają szerokiej ingerencji Ministra Sprawiedliwości w sądownictwo powszechne

Dobrze, że ustawa o Sądzie Najwyższym i nowelizacja ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa zostały zawetowane przez prezydenta. Jednakże, złożenie podpisu pod ustawą zmieniającą Prawo o ustroju sądów powszechnych i przyznanie znacznych uprawnień Ministrowi Sprawiedliwości nie niweluje zagrożenia dla niezależności sądów i zasady trójpodziału władzy.

W swoich analizach¹ FOR wskazywał, że ustawy o SN i KRS i proponowane rozwiązania głęboko naruszają zasadę rządów prawa oraz szereg przepisów Konstytucji RP – w szczególności zasadę podziału władz, niezależności sądów, niezawisłości sędziów czy zasadę rozpatrywania przez Sejm projektu ustawy w trzech czytaniach (przykład „prezydenckiej poprawki” dołączonej do ustawy o SN)².

Brak podpisu pod aktami regulującymi ustrój Sądu Najwyższego i Krajowej Rady Sądownictwa umożliwia również Sądowi Najwyższemu nieskrępowane rozpoznanie dwóch ważnych spraw. Pierwszą z nich jest kasacja pokrzywdzonych po niewywołującym skutków prawnych ułaskawieniu byłego kierownictwa Centralnego Biura Antykorupcyjnego, w tym Mariusza Kamińskiego i Macieja Wąsika. Rozprawę w tej sprawie zaplanowano na 9 sierpnia 2017 r.

Drugą z nich jest odpowiedź Sądu Najwyższego na pytanie prawne zadane przez Sąd Apelacyjny w Warszawie w sprawie umocowania Julii Przyłębskiej do działania w imieniu Prezesa Trybunału Konstytucyjnego w procesie cywilnym i możliwości oceny przez sąd powszechny prawidłowości wyboru kandydatów na Prezesa TK. Rozpoznanie tej sprawy zaplanowano na 12 września 2017 r.

Weta pod ustawami o Sądzie Najwyższym i KRS nie zmniejszają zagrożenia dla niezależności wymiaru sprawiedliwości. Zapowiedź złożenia przez Prezydenta RP podpisu pod nowelizacją Prawa o ustroju sądów powszechnych oznacza przyznanie Ministrowi Sprawiedliwości znacznego wpływu na sądy.

¹ Zob. *Stanowisko FOR w sprawie projektu ustawy o Sądzie Najwyższym oraz nowelizacji ustaw o Krajowej Radzie Sądownictwa i o ustroju sądów powszechnych*, <https://for.org.pl/pl/a/5400,stanowisko-for-w-sprawie-projektu-ustawy-o-sadzie-najwyzszym-oraz-nowelizacji-ustaw-o-krajowej-radzie-sadownictwa-i-o-ustroju-sadow-powszechnych> [dost. 24.07.2017 r.]; P. Wachowiec, *Kolejny zamach PiS na niezawisłość wymiaru sprawiedliwości: zmiany w KRS i ustroju sądów*, „Analizy FOR” 10/2017; P. Wachowiec, *Projekt zmian w KRS kolejną próbą ograniczenia zasad państwa prawa*, „Analizy FOR” 8/2017.

² Wskazywano również, przeciwnie do stanowisk marszałków obu izb, że tekst ustawy o Sądzie Najwyższym przyjęty przez Sejm różni się merytorycznie od tego uchwalonego przez Senat. Jest to niezgodne z konstytucyjnym trybem stanowienia ustaw. Zob. P. Szymaniak, P. Słowik, *Senat przegłosował nie tę ustawę o Sądzie Najwyższym, co trzeba*, <http://www.gazetaprawna.pl/artykuly/1059647,reforma-sadow-senat-przeglosowala-ustawe.html> [dost. 24.07.2017 r.]; P. Szymaniak, P. Słowik, *DGP odpowiada kancelarii Sejmu i Senatu: Na skutek zmiany numeracji ustawy różnią się merytorycznie*, <http://prawo.gazetaprawna.pl/artykuly/1059743,dgp-odpowiada-kancelarii-sejmu-i-senatu-na-skutek-zmiany-numeracji-ustawy-roznia-sie-merytorycznie.html> [dost. 24.07.2017 r.]

Jak wskazano w analizie Fundacji FOR oraz wielu opiniach wydanych m.in. przez Rzecznika Praw Obywatelskich, Sąd Najwyższy, Krajową Radę Sądownictwa, Naczelną Radę Adwokacką, Krajową Izbę Radców Prawnych, wydziały prawa, organizacje pozarządowe i konstytucjonalistów, ustawa ta również narusza wiele przepisów Konstytucji RP i pozwala na ingerencję Ministra Sprawiedliwości w sądownictwo powszechne, niepodyktowane żadnymi względami ustrojowymi.

Wpływ ten dotyczy zwłaszcza następujących propozycji:

- 1) **Zmiana modelu powoływania prezesów i wiceprezesów sądów w kierunku zwiększenia wpływu Ministra Sprawiedliwości na obsadę stanowisk.** Kandydatem na prezesa lub wiceprezesa sądu będzie mógł zostać mniej doświadczony sędzia niższego szczebla. Jednocześnie, na wszystkie te stanowiska powołań dokonywał będzie szef resortu sprawiedliwości, a nie prezes zwierzchniego sądu. Ponadto, zniesiono obowiązek przedstawiania opinii o kandydacie na prezesa lub wiceprezesa sądu przez organ samorządu sędziowskiego.
- 2) **Wprowadzenie nieprecyzyjnych warunków pozwalających na odwołanie przez Ministra Sprawiedliwości prezesa lub wiceprezesa sądu przed zakończeniem jego kadencji.** Ustawa pozwala na usunięcie ze stanowiska w przypadku „uporczywego niewywiązywania się z obowiązków służbowych” oraz „stwierdzenia szczególnie niskiej efektywności działań w zakresie pełnionego nadzoru administracyjnego lub organizacji pracy w sądzie lub sądach niższych”. Oprócz tego, Minister Sprawiedliwości uzyskał uprawnienie do natychmiastowego zawieszenia prezesa lub wiceprezesa sądu do czasu uzyskania opinii Krajowej Rady Sądownictwa.
- 3) **Przyznanie Ministrowi Sprawiedliwości uprawnienia do arbitralnego odwołania prezesów i wiceprezesów sądów powszechnych powołanych na podstawie dotychczasowych przepisów.** Szef resortu sprawiedliwości, będzie władny dokonać swoistej „weryfikacji kadrowej” i odwołać każdego z obecnych prezesów i wiceprezesów sądów bez kierowania się jakimkolwiek merytorycznymi kryteriami – nawet tak generalnymi, jak te wymienione wyżej.
- 4) **Przyznanie Ministrowi Sprawiedliwości prawa do arbitralnego decydowania o dalszym zajmowaniu stanowiska przez sędziego, który osiągnął wiek emerytalny.** Jeżeli Prawo o ustroju sądów powszechnych wejdzie w życie, jedynie od dyskrecyjnej decyzji Ministra Sprawiedliwości – a nie od wyrażenia takiej woli przez zainteresowanego sędziego – zależeć będzie, czy po osiągnięciu przez sędziego wieku emerytalnego będzie on nadal mógł orzekać w sądzie powszechnym, czy też przejdzie w stan spoczynku.
- 5) **Wprowadzenie możliwości powierzenia sekretarzowi lub podsekretarzowi stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości wykonywania niektórych uprawnień przewidzianych w ustawie dla Ministra Sprawiedliwości.** Tego rodzaju uregulowanie może doprowadzić do sytuacji, w której większość czynności będzie mogła dokonywać osoba, która nie będzie posiadała odpowiedniej wiedzy w zakresie sądownictwa oraz prawniczego wykształcenia. Sytuacja będzie również sprzyjać rozmywaniu odpowiedzialności za ewentualne błędy w nadzorze administracyjnym szefa resortu sprawiedliwości nad sądami.
- 6) **Przyznanie Ministrowi Sprawiedliwości prawa do przeniesienia na Skarb Państwa uprawnień wynikających z autorskich praw majątkowych do programu komputerowego obsługującego sądowe systemy informatyczne.** Nowelizacja przewiduje możliwość nacjonalizacji i wywłaszczenia z autorskich praw majątkowych. Odbywać się ona ma w drodze decyzji wydawanej przez Ministra Sprawiedliwości. Ustawa przewiduje, że będzie miała ona miejsce w przypadku

„zagrożenia sprawności działania lub ciągłości funkcjonowania programu komputerowego lub jeżeli zapewnienia ich sprawności działania lub ciągłości funkcjonowania wymaga ważny interes państwa lub dobro wymiaru sprawiedliwości, a porozumienie w tym zakresie z osobą, której przysługują autorskie prawa majątkowe do programu komputerowego, napotyka przeszkody”. Nawet jeśli omawiane wyłączenie będzie się wiązać z przyznaniem odpowiedniego odszkodowania autorowi programu komputerowego, to trudno uznać, aby dowolnie interpretowane „dobro wymiaru sprawiedliwości” było proporcjonalnym powodem do dokonania takiej czynności przez ministra.

Prezydenckie weta likwidują największe zagrożenia dla niezależności sądów, ale nie usuwają szerokiej ingerencji Ministra Sprawiedliwości w sądownictwo powszechne.

Opinia Fundacji FOR, jak i wskazane w niej stanowiska innych podmiotów dotyczące niekonstytucyjności ww. rozwiązań, pozostają nadal aktualne. Nowelizacja ta nie powinna stać się częścią polskiego porządku prawnego.

Forum Obywatelskiego Rozwoju

FOR zostało założone w 2007 roku przez prof. Leszka Balcerowicza, aby skutecznie chronić wolność oraz promować prawdę i zdrowy rozsądek w dyskursie publicznym. Naszym celem jest zmiana świadomości Polaków oraz obowiązyującego i planowanego prawa w kierunku wolnościowym.

FOR realizuje swoje cele poprzez organizację debat oraz publikację raportów i analiz podejmujących ważne tematy społeczno-gospodarcze, a w szczególności: stan finansów publicznych, sytuację na rynku pracy, wolność gospodarczą, wymiar sprawiedliwości i tworzenie prawa. Z inicjatywy FOR w centrum Warszawy i w Internecie został uruchomiony licznik długu publicznego, który zwraca uwagę na problem rosnącego zadłużenia państwa. Działania FOR to także projekty z zakresu edukacji ekonomicznej oraz udział w kampaniach na rzecz zwiększania frekwencji wyborczej.

Wspieraj nas!

Zdrowy rozsądek oraz wolnościowy punkt widzenia nie obronią się same. Potrzebują zaplanowanego, wyłożonego, skutecznego wysiłku oraz Twojego wsparcia.

Jeśli jest Ci bliski porządek społeczny szanujący wolność i obawiasz się nierozsądnych decyzji polityków udających na Twój koszt Świętych Mikołajów, wesprzyj finansowo nasze działania.

Wyślij przelew na konto FOR (w PLN): 68 1090 1883 0000 0001 0689 0629

W sprawie darowizn możesz się skontaktować z:

Patrycja Satora, dyrektor ds. rozwoju FOR

tel. 500 494 173

e-mail: patrycja.satora@for.org.pl

Już dziś pomóż nam chronić wolność – obdarz nas swoim wsparciem i zaufaniem.

KONTAKT DO AUTORA

Patryk Wachowiec

Analityk prawny FOR, prezes Fundacji Centrum Analiz dla Rozwoju

e-mail: patryk.wachowiec@for.org.pl

Fundacja Forum Obywatelskiego Rozwoju – FOR

ul. Ignacego Krasickiego 9A • 02-628 Warszawa • tel. 22 628 85 11

e-mail: info@for.org.pl • www.for.org.pl

[f](https://www.facebook.com/FundacjaFOR)/FundacjaFOR • [t](https://twitter.com/FundacjaFOR)@FundacjaFOR